

Шангіна С.В.,
магістрант Одеського державного екологічного університету, м. Одеса
Поletaєва Л.М.
к.геогр.н, доц. кафедри екології та охорони довкілля
Одеського державного екологічного університету, м. Одеса

ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ «ЗЕЛЕНИХ ШЛЯХІВ» В УКРАЇНІ

В 1990 році асоціацією «Екологічне Партнерство задля Сталого розвитку» («Environmental Partnership for Sustainable Development») в Центральній та Східній Європі була започаткована програма щодо зелених шляхів – багатофункціональних маршрутів для немоторизованих користувачів, які проходять зазвичай уздовж зелених коридорів, старовинних торгівельних шляхів, річок і занедбаних залізниць (згідно декларації в Ліллі у вересні 2000 р.). Вони управляються місцевими жителями, щоб заохотити сталий розвиток і здоровий спосіб життя. Зелені шляхи забезпечують структуру для здійснення громадських ініціатив і проєктів, пов'язаних з охороною природи і збереженням культурної спадщини, розвитку сталого туризму і рухливості. Зелені шляхи звертаються до потреб місцевих жителів і відвідувачів і забезпечують позитивний внесок в місцеву економіку. На 2000 рік членами програми були Болгарія, Польща, Румунія, Чехія та Угорщина.

У липні 2006 року до програми приєдналась Білорусь та країни-партнери у Сопронівській декларації позначили свої загальні цілі, якими стали: ініціювання, розвиток і підтримка проєктів зелених шляхів – greenways, які об'єднують в собі охорону культурної спадщини з поліпшенням стану навколишнього середовища, спрямовані на сталий розвиток і підвищення якісного рівня життя в містах і сільських територіях; побудова партнерських взаємовідносин та співпраці між організаціями громадського, соціального, комерційного секторів та державними установами для організаційної, методичної та фінансової підтримки проєктів і ініціатив, які поділяють концепцію зелених маршрутів.

На теперішній час програма продовжує розширюватись, щоб включити нові ініціативи екологічного походження та партнерські організації з інших країн регіону, особливо в Австрії, Німеччині, Білорусі, Україні, Сербії, Чорногорії, Боснії та Герцеговині, Словенії та Македонії. Найактивніші зелені організації працюють у Бельгії, Іспанії, Великобританії, Франції, Ірландії, Польщі та Чехії.

Україна має всього три офіційних зелені шляхи на даний момент і всі вони на етапі втілення та створення інфраструктурних, навігаційних та функціональних елементів. Перший зелений шлях «Долини двох річок» був запроєктований у 2016 році в Київській області. Він перетинає 6 населених пунктів, в наявності є кінні бази, готельно-ресторанні комплекси, арт-резиденція, музей, фіш-парк. Другий зелений шлях «Медове коло» розташовано в Рівненській області вздовж річки Горинь. Головний шлях має форму кола: початок і кінець маршруту знаходяться у м.Рівне, але є й кілька локальних маршрутів на приблизно 250 км. Його особливістю є організація бортництва та історичних реконструкцій, також на шляху є можливість спробувати медові продукти місцевого приготування. «Медове коло» перетинає до 11 населених пунктів та навіть острів Чайчине, на маршруті є багато цікавих археологічних пам'яток, місць відпочинку, джерел питної води, водний та велосипедний маршрути. Третій шлях має назву «Прадавній Велет», який розташовано на території п'яти адміністративних районів Тернопільської області. Його площу формує долина річки Дністер та її притоки (Збруч, Коропець та інші). Шлях розповсюджується на території багатьох національних природних парків (НПП): «Дністровський каньйон», «Подільські Товтри», «Хотинський», «Галицький». На «Прадавньому Велеті» є багато туристично привабливих зон для водного, спецеологічного, пізнавального, історичного туризму.

На Херсонщині йде розробка зеленого шляху «Соляна дорога», який об'єднує 15 населених пунктів від центральної частини області до морів. Особливість цього маршруту в його історичній таврійській складовій – пропонується зробити мандрівку шляхом, яким їздили чумаки. В наявності також гастрономічний (пропонуються делікатеси – мармурове м'ясо, козячий сир), бальнеологічний, водний, велосипедний, спортивний, пізнавальний, культурний туризм. Планується будівництво кемпінгів, центрів сімейного відпочинку та грязе-бальнеологічних лікувальних закладів. Розробкою шляху займаються Тавричанська, Асканійська та Присиваська об'єднані територіальні громади.

Реалізація проєктів потребує багато часу та роботи: аудиту дестинації, опису туристичних продуктів, інфраструктури, плану розвитку, опису орієнтовного бюджету проєкту, приклади перспективних особливих продуктів дестинації.

Потенційних територій для розвитку мережі зелених шляхів в Україні багато. В Одеській області рекомендується створити зелений шлях вздовж Нижньодунайського регіонального екологічного коридору, об'єднавши регіональний природний парк «Ізмайльські острови» та НПП «Тузловські лимани».